УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКА МІСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ ТЕХНІКІВ

Компетентнісний підхід, як основа формування умінь і практичних навичок вихованців гуртка початкового технічного моделювання при вивченні елементів дизайну в позашкільних навчальних закладах освіти

Автор: Гордигага Леся Анатоліївна,
методист Старокостянтинівської
міської станції юних техніків, керівник
гуртка «Початкового технічного моделювання»

м. Старокостянтинів – 2017 рік

Зміст

С.

Вступ 3

1. Використання компетентнісного підходу у формування умінь і практичних навичок вихованців гуртка початкового технічного моделювання при вивченні елементів дизайну 5

2. Особливості проведення занять при вивченні розділу «Елементи дизайну» вихованцями гуртка початкового технічного моделювання 11

3. Практика конструювання моделей технічних об'єктів, інших виробів та їх оформлення з урахуванням елементарних закономірностей технічної естетики 20

Висновки 36

Перелік літератури та інших інформаційних джерел 40

Додатки 43

Вступ

Сучасне суспільство, що швидко змінюється, ставить перед системою освіти нові завдання щодо підготовки всебічно розвинутої особистості, компетентної у всіх галузях соціально-економічного й громадського життя. Особливе місце у цьому процесі посідає система позашкільної освіти та виховання, яка ґрунтується на принципах добровільності вибору учнями типів закладів, видів і змісту навчально-пізнавальної діяльності.

Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Домінуюча роль в навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу належить діяльнісному підходу, сутність якого полягає в реалізації на практиці здобутих учнями знань, сформованих умінь та навичок у конкретній життєвій ситуації.

За такого підходу зміст навчально-виховного процесу розглядається як педагогічна модель соціального замовлення, в якій концентруються тенденції розвитку і становлення особистості з високим рівнем знань, умінь та практичних навичок.

Узагальнюючим результатом організації навчально-виховного процесу на зазначених засадах є формування базових компетенцій у вихованців позашкільних навчальних закладів.

Як зазначає О. В. Биковська, актуальність застосування компетентнісного підходу в освіті, зокрема позашкільній, визначається необхідністю формування компетентностей особистості, її сучасного світогляду, розвитку творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації.

Метою даної роботи є – розгляд сутності компетентнісного підходу у навчанні елементам дизайну та висвітлення практики оформлення виробів з

урахуванням елементарних закономірностей технічної естетики вихованців гуртка початкового технічного моделювання в позашкільних закладах освіти.

У сучасних позашкільних закладах освіти існують проблеми, які пов'язані із навчанням вихованців елементам дизайну. Чинна практика опанування вихованцями елементів дизайну відчуває певні труднощі, пов’язані з упровадженням ефективних методів, форм і засобів навчання, які б дозволяли цілеспрямовано вирішувати складні завдання навчально-виховного процесу в позашкільних закладах.

У зв’язку з цим актуальним стає питання науково-теоретичного обгрунтування компетентнісного підходу у навчанні вихованців гуртка початкового технічного моделювання елементам дизайну.

1. Використання компетентнісного підходу у формування умінь і практичних навичок вихованців гуртка початкового технічного моделювання при вивченні елементів дизайну

Нині одним із завдань освіти є формування не тільки цілісної системи універсальних знань, умінь, навичок, але також надання вихованцю досвіду самостійної діяльності й особистої відповідальності. Введення компетентностей в нормативний та практичний складник освіти дає змогу вирішувати проблему, коли учні добре опановують набором теоретичних знань, але відчувають значні труднощі в діяльності, що вимагає використання цих знань для вирішення конкретних життєвих завдань або проблемних ситуацій.

Зазначимо, що в позашкільних закладах освіти існує ряд невирішених проблем, які пов'язані з навчанням учнів елементів дизайну. Немає повної ясності в загальних питаннях: яку роль повинен відігравати дизайн у художньому вихованні учнів, що відвідують позашкільні заклади. У чому специфіка навчання елементам дизайну в позашкільних закладах освіти. У якому обсязі цей вид дизайнерської діяльності повинен бути відображений у програмі позашкільних закладів освіти. Осмислення загальних теоретичних питань, узагальнення практики дасть можливість з’ясувати сутність проблеми використання компетентнісного підходу у навчанні учнів елементам дизайну на рівні позашкілля.

У минулому традиційні завдання освіти були орієнтовані на засвоєння знань, умінь, навичок, і знаннєва парадигма шкільної освіти була виправдана. Вчитель виступав основним носієм загальноосвітніх знань. Кількість інформації, яку прагнула дати школа, не переходила в якісні знання.

Сьогодні ми живемо в інший час, змінилася ситуація: школа перестає бути єдиним джерелом знань. Основним результатом освітньої діяльності сучасних навчальних закладів повинна стати не сама по собі система знань, умінь і навичок учнів, а комплекс компетентностей у таких галузях

діяльності, як інтелектуальна, цивільна, правова, комунікаційна, інформаційна та ін., щоб випускник закладу міг завжди самостійно вирішувати проблеми в різних сферах життя. Сучасну освіту можна вважати якісною, якщо її результати відповідатимуть заданій меті (або одній з них – сформованій особистості випускника).

Особливе місце у цьому процесі посідає система позашкільної освіти та виховання, яка ґрунтується на принципах добровільності вибору учнями типів закладів, видів і змісту навчально-пізнавальної діяльності.

Домінуюча роль в навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу належить діяльнісному підходу, сутність якого полягає в реалізації на практиці здобутих учнями знань, сформованих умінь та навичок у конкретній життєвій ситуації. За такого підходу зміст навчально-виховного процесу розглядається як педагогічна модель соціального замовлення, в якій концентруються тенденції розвитку і становлення особистості з високим рівнем знань, умінь та практичних навичок.

Узагальнюючим результатом організації навчально-виховного процесу на зазначених засадах є формування базових компетенцій у вихованців позашкільних навчальних закладів.

Щоб з’ясувати сутність компетентнісного підходу у навчанні учнів вихованців елементам дизайну в позашкільних закладах освіти потрібно проаналізувати термін «компетентнісний підхід» із позицій сучасних завдань освіти.

Під компетентнісним підходом більшість закордонних вчених розуміють побудову освітнього процесу з позицій розвитку особистості, через її мотивацію та саморозвиток.

Серед компетентностей, що становлять основу реалізації компетентнісного підходу в позашкільній освіті науково-технічного та експериментально-дослідницького напрямів, ми виділяємо такі: пізнавальну, яка забезпечує оволодіння знаннями і поняттями про культуру, природу,

техніку і суспільство, та діяльнісну (проектно-технологічну), що забезпечує формування практичних вмінь та навичок особистості.

Формування базових компетентностей, на нашу думку, передбачає розвиток творчої діяльності учнів, їхніх здібностей, нахилів і уяви та створення відповідних умов для набуття позитивного досвіду взаємодії особистості учня з інформаційно-комунікаційним середовищем.

Провідною у змісті освіти науково-технічного напряму позашкільних навчальних закладів є проектно-технологічна компетентність — здатність учнів застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності.

Вона передбачає оволодіння ґрунтовними знаннями і практичним досвідом у сфері сучасної техніки та технології, графічної грамотності, конструкторської, винахідницької та експериментальної роботи; формування практичних вмінь та навичок конструкторської, винахідницької, дослідницької та експериментальної роботи та практичного застосування здобутих знань у виготовленні технічних об’єктів; розвиток конструкторських та дослідницьких здібностей; набуття досвіду власної творчої діяльності; розвиток просторового та логічного мислення, пам’яті, уяви, координації рухів; формування і розвиток самостійності, наполегливості, відповідальність та працелюбства; професійне самовизначення та вибір майбутньої професії з урахуванням власних інтересів та здібностей.

А. В. Хуторській наголошує, що компетенція включає сукупність взаємопов’язаних якостей особистості, що задаються стосовно певного кола предметів і процесів, а компетентність співвідноситься з володінням людиною відповідної компетенції, разом з її особистісним відношенням до неї і предмета діяльності. У цьому ж контексті функціонує і поняття “освітня компетенція”, яка визначається як “…сукупність смислових орієнтацій, знань, вмінь, навиків і досвіду діяльності учня відносно певного кола об’єктів

реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісно і соціально значимої продуктивної діяльності".

Відповідно до нашого дослідження у навчанні вихованців елементам дизайну на заняттях гуртка початкового технічного моделювання в позашкільних закладах необхідно враховувати наступні комтентності: знання, особистий досвід, мотивація, цінності (відношення) (рис.1).

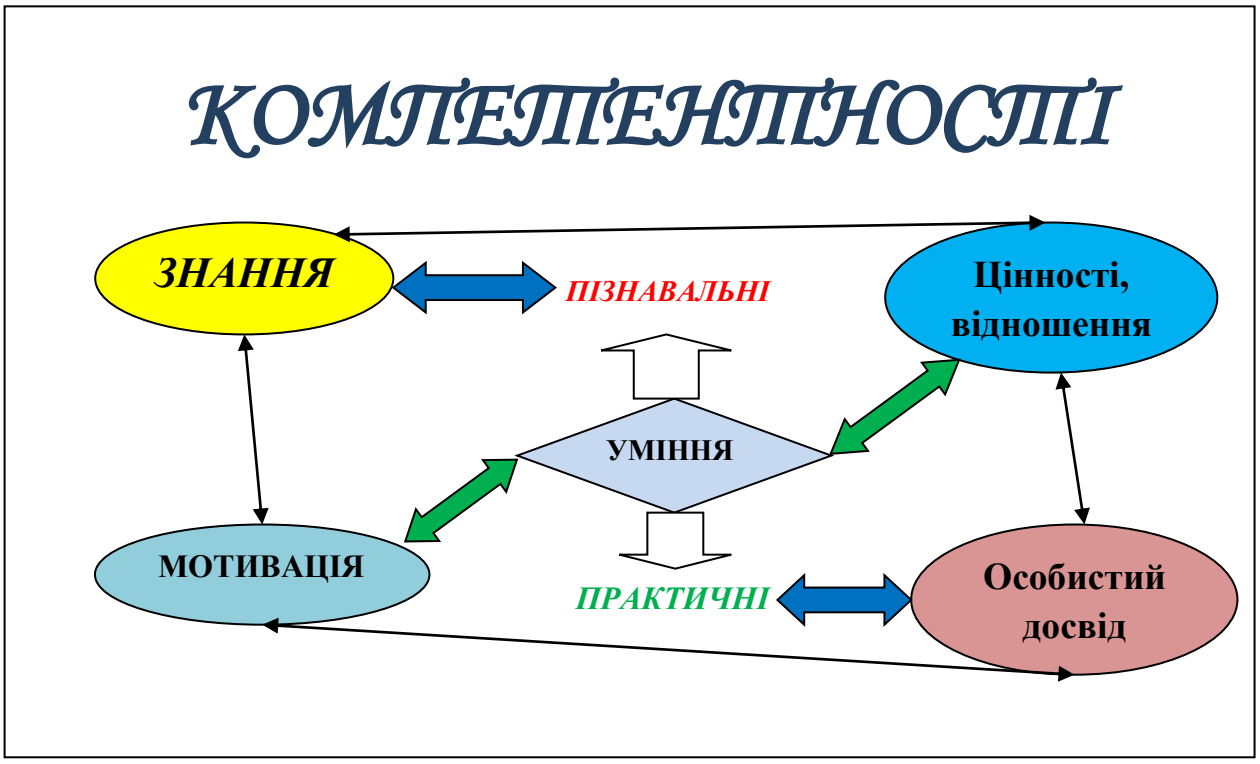

Рис. 1.1 - Компетентності у навчанні вихованців елементам дизайну на заняттях гуртка початкового технічного моделювання в позашкільних закладах

Знання або пізнавальна компетентність озброює учнів поняттями, знаннями про художнє конструювання і художнє оформлення виробів, основними його видами дизайну, а також засвоєнням основної термінології.

Особистий досвід або практична компетентність спрямована на виявлення та формування у вихованців позашкільних закладів умінь та навичок у процесі виконання завдань з елементами дизайну. Вона передбачає володіння різними техніками дизайну, художнє оформлення виробів, єдність форми і змісту у проектованому виробі, дотримання закономірності

формоутворення (симетрія, динамічність, маштабність, пластичність форми), а також оформлення виробів залежно від їх призначення, форми і технологічних властивостей матеріалу.

Мотивація або творча компетентність спонукає вихованців позашкільних закладів до розвитку креативних здібностей, фантазії, інтересу до основних видів дизайну, а також формування художньо-естетичного смаку.

Цінності (відношення) або соціальна компетентність забезпечує розвиток загальної культури вихованців позашкільних закладів, спонукає до відвідування музеїв та художніх виставок, визначає їх ставлення до професії дизайнера.

Система навчання вихованців на заняттях гуртка початкового технічного моделювання елементам дизайну на основі компетентнісного підходу повинна передбачати:

– вивчення сучасного стану дизайнерської діяльності;

– послідовне ознайомлення учнів з основними видами дизайну; осмислене ставлення до художньо організованого середовища;

– засвоєння учнями понять, знань про художньо-проектну, естетичну діяльність та формування умінь відображати конкретні візуальні об'єкти, здатність до художнього мислення.

На основі проведених досліджень можна стверджувати, що навчання елементам дизайну учнів позашкільних закладів освіти з використанням компетентнісного підходу є не «просте» оволодіння елементами декорування, а виявлення схованих в учнів можливостей, сила яких в звичайних освітніх умовах залишається незадіяною. При цьому учні легко і природно соціалізуються в інформаційному середовищі, засвоюють основні принципи елементів дизайну. Водночас учні вчаться дуже дефіцитному в нашому світі вмінню самотужки ставити та вирішувати проблеми технічно-художнього відображення виробів.

Актуальними завданнями під час навчання вихованців на заняттях гуртка початкового технічного моделювання елементам дизайну є:

– розвиток творчих здібностей вихованців;

– виховання загальної проектно-технологічної культури учня;

– ознайомлення з історією дизайну, особливостями національного етнодизайну;

– використання в навчальному процесі сучасних традиційних та інноваційних педагогічних та інформаційних технологій;

– реалізація ефективних педагогічних умов для розвитку художньо-технічної творчості особистості проектувальника, його самостійності, відповідальності, ініціативності, кмітливості, економності;

– набуття навчальних проектно-технологічних, презентаційних компетентностей;

– упорядкування (систематизація і структуризація) сфери візуально- комунікативних відносин між людиною і середовищем;

– формування цілісного дизайнерського мислення в соціокультурному аспекті («зручність, користь, краса») на основі естетично-функціонального сприйняття і відображення предметів свідомістю учнів.

Отже, компетентнісний підхід визначає результативно-цільову спрямованість освіти, що, на нашу думку, є його безперечною перевагою над іншими традиційними та інноваційними підходами. Компетенція – це ціль освітньої діяльності, а компетентність – міра, ступінь, повнота її досягнення конкретним суб’єктом освітньої діяльності. Кінцевим результатом навчання є сформованість компетентностей людини, перенесення акцентів з рівня знань суб’єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем.

2. Особливості проведення занять при вивченні розділу «Елементи дизайну» вихованцями гуртка початкового технічного моделювання

Сьогодні вже неможливо навчати традиційно: у центрі навчально-виховного процесу має бути вихованець. Від його активності на занятті, вміння працювати з учителем, однокласниками залежить успіх в опануванні програмового матеріалу. Як навчити дитину вчитися самостійно? Як уникнути пасивності вихованців на занятті? Як «своє» заняття зробити «їхнім» уроком? Як учительське «треба» перетворити на учнівське «хочу»? Що зробити, щоб вихованці не відсиджувалися, а проявляли себе? Як зробити заняття цікавим, різноманітним, ефективним, щоб діти не втрачали цікавості до здобуття знань, щоб «тягнулися» до додаткової літератури?

На даний час, основною метою проведення заняття – є сформувати компетентну особистість вихованця на основі розвитку пізнавального інтересу, навчити самостійно мислити, озброїти необхідними для цього знаннями, вміннями та навичками.

Звичайно, досягти цієї мети шляхом використання лише традиційних форм та методів організації навчальної діяльності неможливо. Тому потрібно запроваджувати нові освітні технології, спрямовані на всебічний розвиток дитини.

На нашу думку, основними завданнями сучасного керівника гуртка є залучення вихованців до активної самостійної діяльності, перетворюючи гуртківців у її суб’єктів. Зацікавленість, викликана керівником гуртка на занятті, за певних умов може перерости в стійкий інтерес до знань.

Особливістю сучасних знань є їх інтеграція. Ще К.Д. Ушинському завдяки інтеграції письма і читання вдалося створити аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. В.О. Сухомлинський проводив «Уроки мислення в природі». Це один з найбільш вдалих прикладів інтеграції різних видів діяльності, об’єднаних однією метою. У дітей досить рано з’являється свій

«образ світу». При всій недосконалості він має суттєву характеристику – цілісність сприймання довкілля.

Якісно новий рівень синтезу знань дітей – це інтегровані заняття («інтеграція» – від лат. integratio – відновлення; integer – суцільний), які об'єднують навколо певного заняття чи теми різнорідні знання. Синтез цих знань дозволяє досягти різнобічного розгляду об'єкта, показати взаємозв'язок явищ, інтенсивно формувати у дитини розумові операції аналізу, порівняння, узагальнення тощо. Особливо це важливо для розвитку світоглядних, людинознавчих, екологічних, комунікативних умінь, понять.

Інтегрований освітній процес конструюється за принципами доступності, науковості, послідовності, системності, цілісності, логічності, вертикального тематизму. Природно, що можна виділити і «принцип інтеграції», який використовується науковцями як для побудови змісту, так і для розробки методики та технологій навчання і виховання. Якщо за одиницю процесу навчання береться не саме заняття («інтегроване»), а навчальна тема, цикл, розділ, блок освітньої програми, тоді головним буде – ідея навчального компонента, тобто такі положення (поняття, закономірності, причинно-наслідкові зв'язки тощо), які відбивають сутність запропонованого матеріалу, формують у дитини розуміння внутрішньої єдності та органічної цілісності довкілля. Тобто врахування у практиці роботи принципу інтеграції дозволить здійснювати гуманно-особистісний підхід до розуміння цілісної природи психіки дитини і те, що дитина сприймає світ цілісно, і відповідно до цього повинні будуватися (і плануватися) види діяльності.

Так, у монографії О.В. Биковської «Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні» визначено ефективність застосування організаційних форм і методів освіти в позашкільних навчальних закладах (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Ефективність застосування організаційних форм і методів освіти в позашкільних навчальних закладах

Ефективність застосування організаційних форм і методів навчання, які використовуються на заняттях гуртків	**Види компетентностей**			
	Пізнавальна	**Практична**	**Творча**	**Соціальна**
Аналіз ситуацій	+	++	+++	++++
Бесіди	++++	+	+++	++
Виставки	+	++++	+++	++
Вправи	+++	++++	++	+
Демонстрації	++++	+	++	+++
Доручення	+	++++	++	+++
Досліди	++++	+++	++	+
Заняття	++++	+++	++	+
Змагання	+++	++	+	++++
Інструктаж	+++	++++	++	+
Конкурси	+	++	+++	++++
Моделювання	++	+++	+	++++
Пояснення	++++	+	++	+++
Проекти	++	+++	++++	+
Роботи практичні	++	++++	+++	+
Роботи самостійні	+++	++	++++	+
Роботи творчі	+++	++	++++	+
Розповіді	++++	+	++	+++
Самоконтроль	++	+++	+	++++
Самоаналіз	+++	++	+	++++
Чергування	++	+++	+	++++

Умовні позначення, щодо оцінки рівня формування компетентності:
++++ – високий,
+++ – середній,
++ – достатній,
+ – задовільний.

У позашкільній педагогіці використовуються як чіткі типи занять та їх форми, так і нетрадиційні (ділова гра; змагання; театралізоване заняття; взаємонавчання; конкурс; начально-тренувальні змагання, рольова гра; конференція; семінар; екскурсія; віртуальна мандрівка; імпровізація та ін.).

Заняття за розділом «Елементи дизайну» проводяться згідно програми «Початкове технічне моделювання» / Навчальні програми з позашкільної

освіти науково-технічного напряму / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г. А. – К.: УДЦПО, 2014. – В. 1. – 263 с. На вивчення даного розділу відводиться 24 години, враховуючи тривалість заняття 3 години, розділ доцільно розділити на 8 тем. На нашу думку заняття за розділом «Елементи дизайну» рекомендуємо найкраще розкривати у наступних темах наведених у таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Розподіл тем до вивчення розділу «Елементи дизайну»

№ теми	**Розділ: Елементи дизайну**	**24**	**6**	**18**
1	Поняття про технічну естетику, елементи художнього конструювання і художнього оформлення виробів. Виготовлення літачка.	3	1	2
2	Форма, колір, пропорційність, їх рівновага — характерний показник художнього й технічного конструювання. Єдність форми і змісту. Виготовлення виробів у стилі сучасного дизайну.	3	1	2
3	Закономірності форми (симетрія, цільність, пластичність). Пропорційність частин виробу. Поняття про золотий переріз. Колективна робота виготовлення корабля.	3	-	3
4	Оформлення виробів залежно від їх призначення, форми і матеріалу. Виготовлення виробів у стилі народних мистецтв та сучасного дизайну за власним задумом вихованців.	3	-	3
5	Поняття про дизайн, професію дизайнера. Колективна робота виготовлення та оформлення макету будинку (предметів інтер'єру).	3	1	2
6	Екскурсія.Ознайомлення з архітектурою міста. Виготовлення башти (замку).	3	3	
7	Перегляд художніх альбомів, відеофільмів на художні теми. Художнє оформлення виробів з елементами механіки та електротехніки.	3	-	3
8	Конструювання моделей технічних об'єктів, інших виробів за власним задумом та їх оформлення з урахуванням елементарних закономірностей технічної естетики.	3	-	3

Кожне заняття має свою структуру, плани-конспекти занять наведені у додатку 1.

Тип заняття визначається наявністю та послідовністю структурних частин. Наприклад, комбіноване заняття має класичну структуру з 4-х складових:

1) підготовка до освоєння нових знань;

2) засвоєння нових знань та умінь;

3) закріплення та систематизація;

4) застосування на практиці.

У позашкіллі частіше використовують класифікацію, що створена на основі типів занять, виділених С.В. Івановим за характером пізнавальної діяльності та логічним змістом роботи:

- вступне заняття;
- заняття первинного ознайомлення з матеріалом;
- вивчення та засвоєння нових знань, умінь;
- застосування отриманих знань на практиці;
- заняття з формування навичок;
- заняття із закріплення, повторення та узагальнення;
- контрольне;
- змішане (комбіноване)

Структура сучасного заняття зпочаткового технічного моделювання – це послідовність окремих етапів, їх логічне взаєморозміщення, а також взаємозв'язок етапів й варіанти їхньої взаємодії між собою, що виникають у процесі навчання.

Основні етапи заняття:

- організаційний;
- актуалізація суб'єктивного досвіду, знань та вмінь;
- вивчення нових знань і способів діяльності;
- первинне сприйняття та розуміння вивченого;
- закріплення та застосування вивченого;
- узагальнення, систематизаціїя, корекція та контроль;
- підведення підсумків навчального заняття;
- рефлексія (введення рефлексії обумовлене її важливістю саме з погляду побудови особистісно-орієнтовного заняття, оскільки вона є одним з

найважливіших механізмів саморозвитку особистості. Постійна активізація рефлексії учнів дозволяє дитині переосмислювати свій суб'єктивний досвід: особистісні зміни, ціннісні відносини, дії, знання).

Визначальним компонентом організації навчальної діяльності є мотивація. Мотив (франц. motif, лат. motus - рух) - спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб людини. Пов'язаний він із задоволенням наявних потреб суб'єкта діяльності, а тому відіграє спонукальну функцію, зумовлює предметну спрямованість активності людини. Розрізняючи мотиви, дитина розуміє, чому потрібно вчитися, але це може і не спонукати його до навчальної діяльності. Навчальна мотивація ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну активність дитини, її готовність до засвоєння знань. Важливою умовою навчання є наявність пізнавальної потреби і мотиву самовдосконалення, самореалізації та самовираження. Емоційне переживання пізнавальної потреби постає як інтерес.

Основна частина або операційно-пізнавальний етап полягає у висвітленні керівником матеріалу нової теми; оволодінні учнями новими теоретичними та практичними знаннями; залученні вихованців до самостійного осмислення нового матеріалу, їх самостійна робота; підведення дітей до узагальнень, висновків і поєднує актуалізацію опорних знань, евристичну бесіду (гру), сприйняття начального матеріалу, його первинне осмислення та застосування отриманих знань та вмінь у стандартних умовах.

Заключна частина або корекційно-рефлексивний етап має на меті ціннісно-естетичне наповнення, розгортання процесів критичної і творчої рефлексії здобутого, збагачення чуттєво-естетичної сфери та моральне зростання вихованців; встановлення логічних зв'язків, закономірностей, самоаналіз і самоусвідомлення рівня збагачення власного ментального досвіду (творча рефлексія); узагальнення, систематизація здобутих знань та представлення системи завдань для наступного заняття.

Обґрунтування гуртківцями можливості використання отриманих знань, умінь, навичок; загальний підсумок заняття із зазначенням його

позитивних та негативних моментів; повідомлення завдань на наступне заняття (якщо є); рекомендована література (якщо є).

Враховуючи сучасний педагогічний досвід з проблем підвищення якості гурткових занять нами здійснене узагальнення найбільш дієвих педагогічних прийомів, при підготовці занять з вивчення елементів дизайну:

– *Лови помилку* - пояснюючи матеріал, керівник навмисно допускає помилку. Учні заздалегідь попереджені про це. Навчіть їх реагувати на помилку, заохочуйте їх увагу! Керівник має прагнення, щоб діти не тільки помітили помилку, зрозуміли „помилконебезпечне" місце, але й знали правильну відповідь. Гуртківці уважно слідкують за виконанням завдання і коментують, які помилки зроблені, чому, і як треба робити правильно.

– *Щедра оцінка* - заохочувальний прийом для невпевнених в собі дітей. Оцінюєм словом, інтонацією, жестом, Використання цього прийому підбадьорює гуртківців, створює позитивний емоційний настрій, стимулює процес навчання. На цьому найменші успіхи дитини помічаються, авансуються майбутні успіхи, підтримується інтерес дитини до занять. Але для учня із завищеною самооцінкою „щедру оцінку" слід застосовувати обережно і помірковано.

– *Дитяче журі* - керівник дає можливість гуртківцям не тільки оцінити роботу товаришів, але й розвивати вміння дітей аналізувати, відбирати вагомі критерії оцінки, обґрунтовувати свої висновки. Цей прийом широко використовується у гуртках декоративно-приладного напрямку, коли в колективі обговорюють, які роботи надати на виставку.

– *Ідеальна оцінка* - учням пропонується самим поставити собі оцінки за виконану роботу, за підсумки одного заняття. Це показовий прийом з точки зору оцінки вимогливості керівника до гуртківців, як правило, критерії оцінювання учнів орієнтовані на рівень вимог керівника і це може стати приводом до роздумів керівника щодо корекції своєї роботи. Рейтинг - завершуючи роботу, гуртківець сам ставить собі оцінку. За ту саму роботу оцінку ставить і керівник. Цей прийом зорієнтовує дітей на правильні

критерії оцінювання роботи (right - від англ. - правильно) і привчає до регулярного оцінювання своєї праці.

– *Приваблива мета* - перед гуртківцем ставиться проста, розумна і приваблива для них мета, досягаючи якої вони опановують навчальні завдання, що запланував педагог. Цей прийом тісно пов'язаний з мотивацією навчання і є надзвичайно важливим саме в позашкільному закладі, де відвідання занять добровільне. При відвіданні школи присутній елемент обов'язковості. В позашкіллі мотивація занять тільки одна - інтерес. „Приваблива мета" може бути розрахована на одне заняття, на певну частину заняття, на один вид роботи, але це обов'язковий елемент навчально-виховного процесу в позашкіллі.

– *Навчи іншого* - кожен гуртківець має змогу виступити в привабливій для себе ролі вчителя, наставника. Це активізує гуртківців, заохочує їх до сумлінного виконання навчальних завдань. Іноді пояснення товариша сприймаються більш прийнято, ніж пояснення керівника.

– *Роби, як я* - з першого погляду виконання будь-яких дій чітко за керівником або призначеним керівником гуртківцем не несе в собі елементу творчості - механічно обіграти ситуацію повторення дій, рухів стане для учнів цікавим. (Наприклад: уявити, що ви перед дзеркалом, а в якості „дзеркала" виступає керівник або гуртківець, або обіграти ситуацію з кінозйомкою - всі дії фіксуються в уповільненому темпі.).

– *Розширення поля оцінок* - для позашкільного закладу, де відсутні оцінки, використання цього прийому дає широкий простір керівникові для урізноманітнення і емоційного оцінювання роботи гуртківців. Враховуючи віковий склад гуртківців, ступінь довірливості взаємовідносин, стиль взаємовідносин, рейтинг керівника в колективі, кожен педагог може розширювати поле оцінок в тій мірі, в якій вважає за доцільне. (Шкала оцінювання може бути складена керівником і з долею гумору -„дуже, дуже гарно", „дуже, дуже старався", „дуже, дуже поспішав", „дуже, дуже стомився".

– *Кредит довіри* - оцінювання роботи в „кредит". Враховуючи те, що позашкільний заклад не маніпулює оцінками, головною мотивацією навчання є виключно інтерес. Відлякати гуртківця негативною оцінкою дуже просто, а заохотити, помітити найменшу вдачу („ти ще трошки попрацюєш, і я впевнений, що робота стане кращою"; „я відчуваю, що ти зможеш..."), створити позитивний настрій, вселити впевненість в свої сили керівник і може, і зобов'язаний.

– *Точка зору* - привчає гуртківців аналізувати, оцінювати, аргументувати свої думки. прийом стає в нагоді при обговоренні закінчених робіт, при оформленні виставок. Іноді можна застосовувати цей прийом, поділивши групу на два табори опонентів, які по черзі висловлюють свою думку. Застосування цього прийому сприяє розвитку комунікативних навичок у дітей, вчить логічно вибудовувати аргументи, культурі спілкування.

Наведені педагогічні прийоми і приклади їх використання є лише невеличкими цеглинками у будівлі власного педагогічного досвіду кожного керівника. Кожен, хто працює з дітьми, має свій арсенал прийомів, методів, власних таємниць і здогадок, помилок і перемог.

Отже, підготовка заняття — це розробка комплексу заходів та вибір такої схеми організації навчально-виховного процесу, яка в даних конкретних умовах забезпечить прогнозований кінцевий результат. Підготовча робота полягає у «пристосуванні» освітньої інформації до можливостей групи, оцінки та вибору такої схеми організації пізнавальної праці і колективної співпраці, яка дасть максимальний ефект.

3. Практика конструювання моделей технічних об'єктів, інших виробів та їх оформлення з урахуванням елементарних закономірностей технічної естетики.

Розвиток теорії та практики дизайну характеризується відкриттям нових шляхів і спеціалізацією, що постійно зростає.

Дизайн, безумовно, є креативно-інноваційною діяльністю і має певну мету у вигляді проектного завдання. Слово «дизайн» довгий час трактували тільки як «художнє конструювання». Художнє конструювання – це процес вирішення проектного завдання, що включає в себе етапи розробки концепції, визначення конкретних цілей, аналізу об’єкта, проектування, розробки проектної документації і створення його образу.

Мета практичних занять при вивченні елементів дизайну полягає в тому, щоб надати практичні навички та вміння вихованцям, для розвитку художньо-конструкторських здібностей.

На перших заняттях гуртка вихованці знайомляться із взірцями творчості художників-конструкторів в промисловості, будівництві, в галузі виробництва побутової і транспортної техніки різних типів.

Рекомендується проводити в гуртку бесіди по історії техніки, архітектури і декоративного мистецтва, про витоки дизайну, про художні промисли, про сучасні матеріали, вживані в промисловості, будівництві, транспортній і побутовій техніці, про художньо-специфічні особливості творчості конструкторів літаків і іншої техніки.

Після ознайомлення з поняттям про технічну естетику, елементи художнього конструювання і художнього оформлення виробів,вихованці гуртка при виконанні практичної частини теми 1 «Виготовлення літачка» виготовляли літаки різних моделей.

При виготовленні моделі літака основна увага приділялась конструкторсько-художньому оформленню виробів (рис.3.1- Гелікоптер, рис.3.2 – радянський літак АН-2).

Рис. 3.1- Гелікоптер

Рис.3.2 – Радянський літак АН-2

З аналізу виконаних робіт можна сказати, що вихованці освоїли:

– вміння виконувати технічний об’єкт з дотриманням пропорцій;

– покращили навички виконання кольорового ескізу виробу;

– засвоїли практику естетичного оформлення виробу з використанням різних інструментів художньої обробки,а саме паперу та фарб;

– навики гармонійного завершення художньої композиції виробу.

Форма, колір, пропорційність, їх рівновага є характерними показник художнього й технічного конструювання. Єдність форми і змісту виробу було закріплено на занятті 2, вихованцями проходило виготовленням виробів у стилі сучасного дизайну (рис.3.3 – Ваза з квітами; рис. 3.4 – Клітка з канарейками; рис.3.5 – Шкатулка)

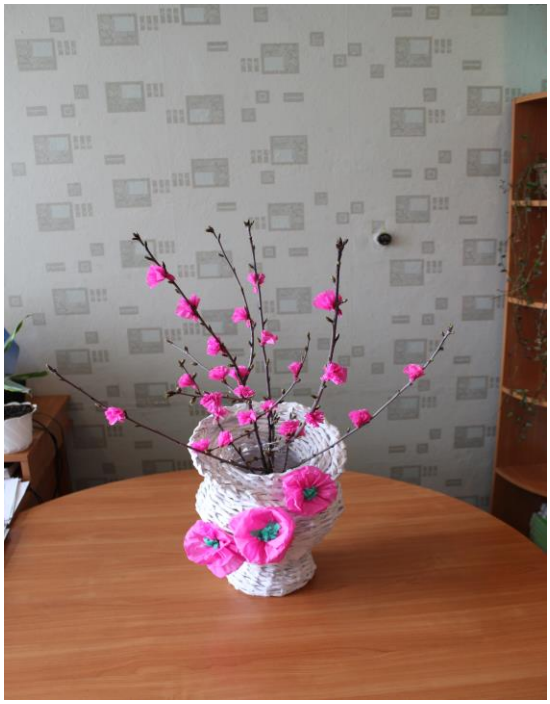

Рис.3.3 – Ваза з квітами

Рис. 3.4 – Клітка з канарейками

Рис. 3.5 – Шкатулка

На рисунках зображені вироби , де спостерігаємо єдність і цілісність - найважливіші ознака композиції.

У закінчених композиціях все взаємозв'язано і все підпорядковано єдиній меті, ідеї, художньому задуму. Ця зв'язаність виявляється і в образному вирішенні виробу, і в гармонійній впорядкованості його форми. У єдності змісту і форми. Гармонія цілого - необхідна умова композиційної побудови, важлива її ознака.

Будь-яке дизайнерське рішення є боротьбою протилежних початків, - це виявляється і у формальному рішенні - у відносинах предметів і простору, в колірних відносинах, тональних, в русі, в рівновазі і так далі, всі суперечливі моменти в композиції врівноважуються, приводяться до гармонійної впорядкованості.

Виріб «Ваза з квітами» отримав Диплом ІІІ-го ступеня у номінації «Вироби у стилі народних мистецтв та сучасного дизайну», а виріб «Клітка з канарейками» Диплом ІІ-го ступеня у номінації «Вироби в техніці оригамі та паперопластики» на обласній заочній виставці-конкурсі робіт учнів молодшого шкільного віку з початкового технічного моделювання,що проходила у м. Хмельницький в квітні 2016 року.(додаток 2 Дипломи)

При ознайомленні гуртківців з закономірностями форми (симетрія, цільність, пластичність) та пропорційність частин виробу,пропонується виконання колективної роботи з виготовлення корабля (рис.3.6 – 3.7 – Корабель у техніці плетіння з трубочок паперу або паперової лози)

Як можемо бачити з рисунків, однією з умов виразності об’єктів художнього конструювання є композиційна якість. Вона складається з гармонійності, співрозмірності та цілісності, які є важливими факторами естетичної досконалості виробів.

Гармонійність форми характеризується узгодженістю, відсутністю у композиції протиріччя між різними геометричними та фізичними (колір, маса, фактура) характеристиками.

Рис. 3.6 – 3.7 – Корабель у техніці плетіння з трубочок паперу або паперової лози

Співрозмірність форм частин композиції повинна бути у такому співвідношенні, яке створює правильний масштаб для зорового сприймання кожної зних. Основу співрозмірності або масштабності становлять усталені уявлення про нормальні розміри і маси тих чи інших предметів та їх частин.

Як і гармонійність, співрозмірність форм — важлива умова композиційної цілісності.

Цілісність форми можна досягти відбором таких фізичних і геометричних характеристик частин композиції, за яких вона сприймається як єдиний закономірний організм. Невідповідність елементів форми за одними і тими самими ознаками (пропорції, фактура, колір) призводить до порушення цілісності. Цілісність передбачає також єдність структури й тектоніки.

Тема 4 передбачає самостійне виготовлення виробів гуртківцями та оформлення виробів залежно від їх призначення, форми і матеріалу. Дане заняття передбачає виготовлення виробів у стилі народних мистецтв та сучасного дизайну за власним задумом вихованців, з використанням різноманітних напрямків декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва.

На рисунках 3.8-3.16 представлені вироби виготовлені в різних техніках декоративно-ужиткового мистецтва, які можуть мати практичне значення, як сувеніри, подарунки та прикраси інтер’єру.

Рис. 3.8-3.11 – Техніка малювання пластиліном на склі

Більшу частину свого життя людина проводить у приміщеннях: житлових чи виробничих. Мабуть, саме цим пояснюється цікавість вихованців до дизайну й якості предметів інтер`єрного призначення.

Традиційно дослідження художніх творів починається з детального візуаль ного огляду наданих об'єктів, визначення техніки їх виготовлення, ступеня збереженості, належності до певного виду мистецтва.

У кожного з нас є свій улюблений колір. Але не завжди варто саме цим керуватися при доборі кольору та їх поєднанні. Адже саме гармонізація кольорів є основною прикрасою виробу. Вдало їх поєднати досить важко. Тому краще в процесі художнього конструювання користуватися відповідними положеннями про гармонію кольорів.